

Αναζητώντας τους αντιήρωες

Απόσπασμα από το βιβλίο του Σπύρου Αλεξίου για το 1821 που κυκλοφορεί τη Δευτέρα από τις Εκδόσεις Τόπος

Επιμέλεια

Θανάσης Καραμπάτσος

● **Εν συντομία**
 Η μάχη του Αναλάτου όπως την αποτυπώνει ο φιλόλογος Σπύρος Αλεξίου στο υπό έκδοση βιβλίο του για την Ελληνική Επανάσταση.

● **Γιατί ενδιαφέρει**
 Μια διαφορετική φωνή μέσα στον ορυμαγδό του κοινού τόπου.

Η εμπλοκή του φιλόλογου-ιστορικού Σπύρου Αλεξίου με τα πρόσωπα και τα γεγονότα του 1821 δεν είναι πρώην. Τα τελευταία χρόνια ξεκίνησε να παρεμβαίνει με επιτετικά σημειώματα που αφορούσαν την περίοδο σε σελίδες του διαδικτύου και συνεχίστηκε με άρθρα που δημοσιεύονταν στην ιστοσελίδα kcommon.gr. Αυτά τα άρθρα, σε εμπλουτισμένη μορφή, συγκεντρώσε για να προχωρήσει στην έκδοσή τους. Τη Δευτέρα λοιπόν κυκλοφορεί στα βιβλιοπωλεία το βιβλίο του «21 ρωγμές στην επίσημη ιστορία για το 1821» (Εκδόσεις Τόπος), με θεματολογία που ξεκινά από τα προεπαναστατικά χρόνια για να καταλήξει στο 1852 με το

κίνημα του Παπουλάκου, εξετάζοντας πάντα πτυχές που η καθιερωτική ιστορία παρασιωπά. Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το κεφάλαιο που αναφέρεται στην καταστροφική μάχη του Αναλάτου (1827).

Η αλλαγή του σχεδίου

Με τον Καραϊσκάκη να χαροπαλεύει ο Κόχραν βγήκε στη στεριά μαζί με τον Μαυροκορδάτο και συγκάλεσε σύσκεψη απαιτώντας άμεση επίθεση. Η πρώτη αντίδραση των καπετάνιων ήταν αρνητική. Ο Κόχραν δήλωσε πως αποχωρεί και αυτήν τη φορά ο εκβιασμός έπιασε. Ελεπε πια η ηγετική μορφή που θα μπορούσε να του αντιταχθεί. Έτσι την ώρα που στα Αμπελάκια της Σαλαμίνας κηδεύονταν ο Καραϊσκάκης, βγήκε για πρώτη φορά στη στεριά ο Τσορτζής. «Είδαμε τέλος όλοι το πρόσωπό του» γράφει ειρωνικά ο Κασομούλης. Ο Τσορτζής άλλαξε το συνολικό σχέδιο του Καραϊσκάκη με ένα άλλο, αυτοκτονικό. Γράφει ο Γκόρντον: «Η χειρότερη συνέπεια του θανάτου του Καραϊσκάκη στάθηκε πως κανείς δεν έμεινε που να μπορούσε να αντιταχθεί στα ολέθρια σχέδια του Κόχραν. Οι αξιωματικοί στη σύσκεψη αποφάσισαν πως η τιμή τους υποχρέω-

νε να τα εκτελέσουν όσο αλλόκοτα κι αν ήταν». Το συνολικό σχέδιο του Καραϊσκάκη προέβλεπε να επιτεθούν από τρεις πλευρές με το σύνολο των δυνάμεων. Να αξιοποιήσουν τη φυσική προστασία και να δημιουργήσουν οχυρώσεις (ταμπουρία) με επαρκή εφόδια και πολεμοφόδια. Τι από αυτά έγινε; Τίποτε!

Η καταστροφή του Αναλάτου

Από τους 11.000 άντρες κινήθηκαν μόνο οι 2.500 και μόνο από μία πλευρά αντί από τρεις. Αποβίβάστηκαν στους Τρεις Πόργους, περίπου στο σημερινό Παλιό Φάληρο, και ανέβαιναν προς την Αθήνα σε μια γραμμή λίγο πιο δεξιά από τη Λεωφόρο Συγγρού. Δεν υπήρχε κάποια οχύρωση. Όταν οι καπετάνιοι των Σουλιωτών Κ. Μπότζαρης, Δράκος και Ζορμπάς έσπευσαν στον Κόχραν και ζήτησαν να ανασυγκροτηθούν και να οχυρωθούν, εκείνος τους ειρωνεύτηκε ως δειλούς και τους έδειξε το άλλο τμήμα με τον Μακρυγιάννη, τον Καλλέργη και τον Μαυροβουνιώτη, το οποίο προχωρούσε. Λεπτομέρεια που δείχνει όλη την προμελέτη: πριν από τους Σουλιώτες ο Μακρυγιάννης, όπως αναφέρει στα «Απομνημονεύματά» του, είχε ζητήσει από τον Κόχραν το ίδιο. Τον χαρακτήρισε δει-

Ο INFO

Το βιβλίο «21 ρωγμές στην επίσημη ιστορία για το 1821» του Σπύρου Αλεξίου θα κυκλοφορήσει τη Δευτέρα από τις Εκδόσεις Τόπος.

λό και του έδειξε τους Σουλιώτες.

Τις αμέσως προηγούμενες ώρες δε είχαν μοιραστεί από τον Κόχραν μεγάλες ποσότητες ποτού, ενώ οι αξιωματικοί υπενθύμιζαν συνεχώς την υπόσχεση για 11.000 δι- στίπλα. [...]

Τα χειρότερα ακολούθησαν: από τα 500 θνάρια που υπολόγισε ο Καραϊσκάκης δόθηκαν 70. Στην αλληλογραφία του Τσορτζή, η οποία βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο, υπάρχουν σημειώματα γραμμένα από τον Νοταρά με τη δραματική έκκληση: «Τσαπά, στείλτε μας τσαπά». Ο Τσορτζής διαφώνησε. Όσο για την υπόσχεσή του να τεθεί επικεφαλής, η μαρτυρία του Ελβετού γιατρού Γκος λέει τα εξής: «Ο Τσορτζής αντί να μπει επικεφαλής είχε αποβίβασει στο ακρογώλι σιμά, σε μια βάρκα, για να μπορεί εύκολα να ξαναπαρκάρει».

Όλο το πρωί ο Κιουταχής παρακολουθούσε χωρίς να συγκεντρώνει τη δύναμή του. Θεωρούσε λογικό πως οι Έλληνες θα έκαναν επίθεση από όλες τις πλευρές. Μόνο το μεσημέρι ξεκίνησε μια αναγνωριστική με 4.000 πεζούς και τους ντελίδες. Μίλησαμε ήδη για τις οκτώ κάσες φουσέκια που είχε στείλει ο Τσορτζής και τις οποίες ο Καραϊσκάκης είχε διατάξει να πετάξουν στη θάλασσα. Δυστυχώς τις κράτησαν και τη στιγμή που άρχισε ο πόλεμος πήγαν να τις χρησιμοποιήσουν. Μακάρι να τις πετούσαν, διότι τα φουσέκια που είχε στείλει ο Τσορτζής ήταν άχρηστα, το μπαρούτι δεν έπαιρνε φωτιά. Στην αλληλογραφία του Τσορτζή στο Βρετανικό Μουσείο υπάρχει και άλλο σημείωμα, με τη δραματική έκκληση του Κ. Μπότζαρη αυτήν τη φορά, ο οποίος γυρεύει μπαρούτι «γιατί αυτό είναι σάπιο». Η μάχη, αν μπορεί να την ονομάσει κάποιος έτσι, κράτησε μόλις δύο ώρες. Τόσες χρειάστηκε ο Κιουταχής για να διαλύσει αυτό το συνονθύλευμα. «Οι Έλληνες, εντός δύο ωρών έπαθον την βαρυστάτην του όλου πολέμου ήταν» επισημαίνει ο Χέρτσπεργκ.

Πάνω από 1.500 επίλεκτοι πολεμιστές χάθηκαν. Είναι αξιοσημείωτο πως αυτοί που κυριολεκτικά σφαγίστηκαν ήταν οι Κρητικοί μισθοφόροι του Κόχραν και οι Σουλιώτες που ελέγχονταν πολιτικά από τον Μαυροκορδάτο. Ο Λόρδος και ο πρίγκιπας δεν είχαν κανέναν ενδοιασμό να τους θυσιάσουν. Από τους Κρητικούς σκοτώθηκε ο Μ. Καλλέργης και συνελήφθη ο Δ. Καλλέργης τραυματισμένος, ενώ από τους Σουλιώτες σκοτώθηκαν οι Βέκος, Κ. Μπότζαρης, Θ. Μπότζαρης, τέσσερις Τζαβελλαίοι και ο Φωτομάρας. Νεκρός και ο Νοταράς, όπως και ο διοικητής του «τακτικού», ο συνταγματάρχης Ιγγλέσιος. Όσο για τους περίπου 250 άντρες που πιάστηκαν ζωντανοί, αυτοί θανατώθηκαν με φρικτό τρόπο.

Θεόδωρος Βρυζάκης, «Το στρατόπεδο του Καραϊσκάκη», 1855 (διαρρέα Πανεπιστημίου, Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου)